

ABONAMENTUL
Pe un an . 24 Cor.
Pe un jum. . 12 «
Pe o lună . 2 «
Nral de Duminică
Pe un an . 4 Cor.
Pentru România și
America . . 10 Cor.
Nral de zi pentru Ro-
mânia și străinătate pe
un 40 franci.

TRIBUNA

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA
Miksa utca 2-3.
—
INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.
Manuscripte nu se ina-
polază.
Telefon pentru oraș și
comitat 502.

Sărbătorirea lui Eminescu.

Aradul românesc a sărbătorit ieri cu evlavie amintirea morții lui Mihail Eminescu. S'a povestit din viața celui mai mare poet al nostru, s'au cântat și s'au citit poeziile lui. Programul serbării a fost susținut în întregime de tineret. Și așa era frumos, pentru că poezia este mai întâi a tinerețelor.

Cei 20 de ani dela moartea poetului, trebuiau să fie însă un prilej de înălțare serbării pretutindeni. Și n'a fost așa. Mai ales noi, ardelenii ne-am făcut vinovați de o nepăsare rece. În Brașov, vechiul oraș de cultură românească, se pare că nu-și mai aduce nimenea aminte de Eminescu. În Blaj tot așa. Și câți profesori avem noi pe-aici, cari n'au altă menire, decât să treziască dragostea pentru limba românească și pentru literatura ei?

Nu putem vorbi cu mult mai bine nici despre alte centre românești, de dincoace și de dincolo de munți.

Pătura noastră cărturărească nu s'a pătruns nicăiri încă pe deplin de marea frumusețe a poeziei lui Eminescu și de covârșitoarea însemnătate a activității lui. Căci câteva semne sporadice de însuflețire nu pot înlocui admirația și recunoștința, pe care neamul nostru întreg i-o datorește.

Cu acest prilej, la Iași și la Galați s'au tipărit albume comemorative, și poate, că acestea vor contribui la cunoașterea și popularizarea scrierilor lui Eminescu. În București un grup de scriitori și artiști s'au constituit în societate pentru înălțarea unui

monument, și la ziua morții, s'au dus să-i încununăm mormântul din umbra teilor. Și atât. Dar de nicăiri nu ni-se vestește, că societatea întreagă, masele și-ar fi luat o parte din entuziasmul, care trebuie să ne cuprindă pe toți, măcar acum după 20 de ani dela dureroasa lui stângere. Despre o serbare a școlilor, unde poeziile lui se învață de-a rostul, nu știm nimic. Gazetele, despre cari se spune, că sunt oglinda opiniei publice, apar în forma lor obișnuită. Doar câte un articol rece, de ocazie, tradă solemnitatea zilei. Și când te gândești, că noi, gazetarii și azi ne mai hrănim încă din capitalul de idei, care dela el ne-a rămas moștenire...

E o tristă dovadă asta despre lipsa noastră de pietate față de cea mai s'rălucitoare întrupare a artei românești, pe care, dovedim, că nici până astăzi nu știm să o înțelegem și să o apreciem. Și, să o spunem sincer, sunt de vină aici și scriitorii noștri.

Despre Eminescu n'avem încă o lucrare închiegată. În viață el era puțin cunoscut. De-abia la întâia izbucnire a nebuniei a început să se facă zgomot în jurul lui. Dar prietenii și contemporanii nefericitului poet nici atunci nu și-au dat osteneala să-i înțeleagă viața atât de »ciudată și neexplicabilă« și să-i pătrundă opera minunată. Discuția care s'a întins atunci și de atunci încoace în jurul lui, izvora mai mult din setea de senzație. S'a scris o nesfârșită serie de articole, cari încercau să determine cauza boalei lui grozave. Li-s-au adus învinuiri acestora, cari l-au lăsat să trăiască în mizerie.

Lui i-s'au aruncat lauda cu nemiluita, în termeni comuni și banali. Și în vremea asta manuscrisele lui neobișnuit de bogate, zăceau necunoscute, ascunse la un prieten, prea cumpătat, și mai târziu la Academie, unde dorm și astăzi. Și nu s-a găsit încă nimenea să se plece cu răbdare peste paginile acelea migălite, și să scoată din ele adevărul, desvălindu-ne astfel chipul întreg al poetului.

Dar nici măcar lucrările cunoscute ale lui Eminescu nu au fost supuse unui studiu amănunțit analitic. Diferitele critice asupra scrierilor lui în versuri și în proză, sunt laconice și unilaterale. Un studiu cuprinzător al întregii opere n'avem nici până azi, după 20 de ani dela moartea poetului.

Pentru mulțimea cetitorilor, cu atât mai neînțeleasă a rămas viața, firea complexă a lui Eminescu. Scriitorii, cari au trăit și au muncit cu el alături au fost foarte puțini darnici. Câteva amintiri răzlețe, dar frumoase avem dela dd. Slavici, Caragiale, Vlașuță. În schimb n'avem nimic, ori aproape nimic dela dd. Maiorescu și Negruți, care au fost mai aproape de sufletul poetului atunci, când el înfloria și-și lua zborul.

Nu ne putem reține să cităm un exemplu din literatura ungurească. La un an după moartea romancierului Jókai a apărut un studiu în două volume mari asupra lui, scris de nuvelistul Mikszáth. Un artist vorbea despre celalalt, și ce luminoasă a apărut atunci figura lui Jókai.

Ce merite neșterse și-ar face un scriitor ca d. Maiorescu, Caragiale ori Vlașuță, dacă

FOIȚA ZIARULUI »TRIBUNA«.

Amintiri despre Eminescu.

În timpul cât am stat la universitatea din București la anul 1868—1869 ca student eram în atingere zilnică cu tânărul Eminescu.

Ambii ne aflam la vârsta unde tânărul înt'ând în viață, vrând-nevrând, trebuie să-și aleagă o carieră. Din multe trebuie să aleagă una. Noi ceștialalt, nu ne ținea locul. Preocuparea principală ne era să facem carieră. Căci ce rost avea învățătura fără a ajunge la pâne. Nu așa gândea Eminescu. La el viața și învățătura era una cu apostolatul pentru care la caz de lipsă trebuie să ne și jertfim. El nu căuta pâne. Cu crucea lui de-a umăr pe urmele idealului, în calea lui puțin îi păsa de cele lumești, mergea înainte cu gândul »că vrednicu-i lucrătorul de hrana sa«. La o carieră propriu zisă nu se gândea.

Adecă drept zicând era înaintea ochilor lui o cariera pentru el foarte adimenitoare: cariera literară. Despre aceasta vorbea adese, dar totdeauna constata cu părere de rău că la noi aceasta carieră încă nu aduce pâinea de toate zilele. Și cu toate acestea constatări repețite: cumcă literatura

n'aduce bucătura, cât am fost cu el, nu mi-a dat să aud vorbă din gura lui că ce vrea să se facă. Așa că până în cele din urmă eu am rămas cu convingerea că el vrea să rămână la teatru ca sufler, cu toate frumoasele și bogatele sale cunoștințe literare. A rămas însă aici numai până i-s'a deschis teren mai priincios dezvoltării frumoaselor sale talente.

Pe vremea aceia tinerimea din București avea mai multe societăți, societatea »Românismul« și altele. În aceste societăți era multă mâncărime de vorbă. Tinerii oratori pe'ntrecute, să nu rămână cumva de pagubă, care de care luau cuvântul »în chestiune de regulament, în chestiune personală«, și se părea un parlament în miniatură. Eminescu în astfel de adunări rămânea mut. Nu mi-a fost dat să-l văd vre-o dată luând cuvântul. I-se deslega limba numai într'un cerc restrâns de doi-trei prieteni iubitori de literatură. Aici era în apele lui. Pe Eminescu așadară ca orator nu mi-a fost dat să-l cunosc.

În anii trecuți un domn pusese întrebarea în foia »Tribunii«, că cine a putut fi Filimon Ilie și Neamțu, cărora tânărul Eminescu le dedicase poezii? Cine a fost Neamțu nu știu, poate vre-un prieten din Bucovina ori din Ardeal, eu nu l-am cunoscut. Filimon Ilie (nu Ilie) era pe aceia vreme un tânăr dela universitatea din București, student la facultatea de litere, cu care Eminescu făcuse

cunoștință de când umblase pela Blaj și se ocrotise pela seminarul teologic de acolo, unde Filimon Ilie era credințer. Credințerii serveau la masa teologilor și se alegeau dintre studenții cei mai săraci.

În anii 1868—1869 erau ambii la București, Eminescu la teatrul național ca sufler, Filimon Ilie student la facultatea de litere și totodată copist la tribunalul de Ilfov din București. Un tânăr de o stăruință extraordinară. Se vorbea de dânsul, că la Blaj învățase dicționarul german-român al lui Barișiu de rost și se apucase și de stenografie. Așa știu, că la București cu stenografia ajunsese departe. Idealul său era să ajungă stenograf la Cameră ori la Senat. S'a și prezintat mai de multe ori la concurs, dar se plângea că din lipsa de protecție remase totdeauna pe jos. Fiindcă-mi fusese amic, după ce venisem acasă dela București, la ocazii întrebam de dânsul. Mi-se spunea că a ajuns profesor la Giurgiu, dar pentru unele neplăceri cu băieții desmățați din școală ș'a dat dimisia din postul de profesor și s'a înscris la facultatea de drept pe care trecându-o cu bun succes știu sigur, că a dat la lumină »Cursul de drept civil« în două volume și »Cursul de drept comercial«.

Ștefan Cacoveanu.

s'ar apuca să povestească pe înțelesul tuturor într-o carte cuprinzătoare viața atât de bogată a lui Eminescu. Căci cine l-ar fi înțeles mai adânc și cine altul ar putea să îi-l zugrăvească mai frumos!

Sistemul de spionaj unguresc. *Aflăm în sorginte autorizată de aici din Arad țirea confidențială că guvernul unguresc a format o întreagă organizație de spionaj care are a supraveghea pe tinerii români cari vor lua parte la congresul studențesc. Cenzurul acestei organizări este Aradul. Agenții guvernului vor încerca să afle atât la Iași cât și la București pe acei studenți cari vor participa la congresul studențesc.*

Aceasta să nu oprească pe tineri de a participa la congres și de a merge la Văni. De altcum nici ordinul de oprire al ministrului pe cât știm nu a fost publicat decât de rectorul din Cluj, încât el nu privesc pe studenții celorlalte școli înalte, și atât mai puțin pe elevii seminariilor noastre ale căror autorități, pe cât știm, că nu au primit vre-un ordin al ministrului, iar elevii nu sunt datori să fie amă de un ordin dat prin ziare.

Cât pentru spionii cari se vor ivi în țara noastră credem, că nu-i necesar de a comanda studențimii din România ca să umească în modul convenit pe aceste călăi mizerabile cari sub înfățișarea românească fac slujba poliției ungurești.

In acelaș timp atragem atențiunea că cunoscuții burdiști, frații Nicolae și Petre nescu se află actualmente în București, și sigur nu spre a face servicii cauzei românești. Recomandăm tuturor particularilor să-i primească cu rezerva convenită, iar autorităților din București ca să aibă cuvețita atențiune pentru acești trădători. Un est de energie din partea autorităților care ar arăta drumul înapoi spre țara pe al trui guvern îl servesc, ar fi primit cu reînnoștință din partea tuturor românilor din Ungaria.

Comemorarea lui Eminescu în Arad.

Aradul a dat prinosul său de închinare și recunoștință marelui poet a cărui a 20-a aniversară dela moarte s'a împlinit ieri. Ne redem în drept a aminti, cel puțin în parte, că ca un prinos al Aradului numărul pe care are acest ziar l-a închinat amintirii poetului. El a fost remarcat pretutindeni și a făcut o adâncă impresiune într-un mediu care are s'a obișnuit a vedea într-o gazetă un instrument de politică nu și de cultură.

Numărul acesta a pregătit sufletele și pentru răușita serbării ce s'a dat aseară. Ea fost un tribut vrednic de aceste locuri dus amintirii poetului. Credem că puține erbări mai izbutite se vor fi dat între români întru închinarea și învierea poetului.

Serbarea de aseară a fost o nouă dovadă că publicul românesc din Arad știe să aprecieze însemnătatea culturii românești. O înregistrăm aceasta cu cea mai sinceră bucurie și trebuie să leștăm publicului nostru, că are pricepere delină și dragoste curată pentru chestiile culturale. E dovedește, că Aradul s'a trezit din vechea letargie și că are dorința hotărâtă de a lua parte la mișcarea culturală românească. Remarcăm cu bucurie și prezența unui însemnat număr de aspeți din împrejurime cari n'au pregetat să dea mare chemării noastre.

Serbarea a răușit foarte bine. Singurul inconvenient a fost sala prea neîncăpătoare pentru numărul public ce s'a adunat, sală pe care organizatorii au fost nevoiți totuși să o aleagă pentru coincidența acestei zile cu o sărbătoare catolică.

Cu toate acestea un public foarte numeros și distins — aproape toate familiile românești prezente în Arad — au azistat ascultând punctele programului care a fost foarte bogat. Trei conferințe s'au cetit, tratând fiecare în mod sumar subiectul ei în câte 15—20 de minute. Cea dintâie, a dlui Gh. Popp, a vorbit despre Eminescu ca poet și cugetător al naționalismului, arătând că concepția lui națională e mai largă, mai adâncă și mai filozofică, decât a oricărui poet al nostru. A doua, a dlui Victor Stanciu a tratat cu vioiciune și fa-mec viața poetului descriind-o nu în date seci ci în'r'o succesiune de tablouri și epizode caracteristice din copilărie până la moarte. A treia, a dlui Constantin Bucșan, a zugrăvit într'o formă elegantă și poetică, cu caracterizări de stări sufletești, dragostea dintre Eminescu și Veronica Micle.

S'au citat și două poezii ale poetului. D-na Marilina Bocu a citit cu pătrunderea și simțirea pe care o cere poezia sublimă a »Lucașfăului« acest poem nemuritor. D-șoara Lucreția Ionescu a interpretat frumos și răspicat »Doina« poetului.

Corul celor 16 tineri seminariști și teologi a dovedit că știe improviza supt conducerea dlui A. Popescu în mod impecabil. S'a cântat »La mijloc de codru des«, »De-aș avea« cu finețe, precizie și justă interpretare. Punctul de forță a fost însă »Somnoroase păsărele« cântată cu o admirabilă armonie și nuanțare, fiind partea de solo susținută de glasul atât de curat și sigur al dlui Filip.

În sfârșit amintesc cele două bucăți cântate la vioară de d. Adrian Popescu care a pus mai ales în »Mai am un singur dor« multă simțire și măiestrie.

Serbarea a avut în total un caracter foarte demn și a izbutit deplin lăsând o impresie trainică asupra tuturor.

Ea a fost o frumoasă și bogată jertfă adusă pe altarul cultului celui mai mare geniu poetic al neamului nostru.

Situația politică.

Ziua de ieri a adus o mare decepție aspiranților la portofolii. Tratatările mandatarului coroanei au suferit un naufrag deplin, întrucât condițiile aduse de el au fost refuzate de către fruntașii partidului kossuthist. Condițiunile în baza cărora d. Lukács spera să dea o soluție crizei sunt în resumat următoarele:

1. Un cabinet »kossuthist«, din care totuși să facă parte cinci oameni politici în afară de partide, dintre 67-iștii probați și anume pentru resorturile: șefiei, internelor finanțelor, honvezimei și afacerilor croate.

2. Noul cabinet să ofere garanțiile suficiente pentru votarea tuturor trebuințelor inextorabile ale statului și ale monarhiei.

3. Să legifereze sufragiu universal, egal și secret, pe baze cât se poate de întinse.

4. Un provizoriu de trei ani în chestia băncii.

Comisia executivă a partidului kossuthist în ședința ei de ieri a respins unanim condițiunile acestea și astfel misiunea d-lui Lukács pare pentru moment zădărnicită. Comisia a hotărât să înmâneze în scris dlui Lukács decisiunile aduse în conferința de ieri.

O minune s'a săvârșit ieri. Consternați de condițiunile mandatarului coroanei, frondaștii băncii au intrat pentru moment iarăși în cadrele conducerii unitare a partidului. Astfel partidul kossuthist în aparență e iarăși consolidat și unitar. Că până când — vor urma să arate fazele de mâne ale crizei. Holló, Batthyany, Justh și partizanii

lor s'au convins, că sunt departe de a fi agreeți de sferile politice din Viena și privesc cu multă amărăciune în suflet, cum se risipește în pale visul lor de aur.

D. Kossuth a convocat pe azi ședința plenară a partidului. Se va lua o hotărâre conglăsuitoare cu cea a comisiei executive.

În cercurile 67-iștilor se svonește că misiunea d-lui Lukács nu s'a sfârșit încă. El va cerca de-acum să înjghebeze un cabinet 67-ist, care să înfăptuiască reforma electorală și să dea crizei o soluție chiar și cu mijloace de violență.

Dat fiind că Maiestatea Sa dorește să dea o soluție cât mai grabnică crizei, fiecare zi poate să aducă surprize senzaționale.

Comemorarea morții lui Eminescu în București.

Deoarece comitetul constituit pentru comemorarea morții lui Eminescu a luat hotărârea de a amâna serbarea pentru la toamnă, Duminecă la 14 Iunie, la orele zece înainte de amiază, s'au prezentat la mormântul împodobit cu flori din cimitirul Belu în București al poetului cei mai de aproape amici și admiratori ai lui, și au depus o coroană.

Cu ocaziunea aceasta d. I. Slavici, care e membru în comitetul în chestiune a rostit următoarele cuvinte:

»Ne-am adunat azi aici la mormântul poetului Mihail Eminescu pentru ca să dăm pe față simțământul nostru de duiosă pietate către cel ce ni-a îndulcit viața prin operele create de dânsul. Își reamintește fiecare dintre noi în clipa aceasta mulțumirile sufletești, de care s'a împărtășit citind acele opere. E fiecare stăpânit de gândul, că viața i ar fi fost mai săracă, dacă nu ar fi trăit Mihail Eminescu în mijlocul poporului românesc.

Ni a spus, ce-i drept, el însuși, că puține plăceri și multe dureri sunt, dar plăcerile lui s'au reprodus mărite în sufletele noastre și durerile lui cele multe și mari au fost pentru noi mulțumiri curate, prin care ne-am înălțat mai presus de noi înșine. Se nasc puțini oameni, cărora le este dat să poată ridica de o potrivă cu dânsul nivelul moral al societății, din care fac parte, să le fie semenilor săi atât de scump ca dânsul, și noi puținii, care suntem adunați aici, exprimăm sentimentele multor mii de români când binecuvântăm memoria lui Mihail Eminescu și mulțumim lui Dumnezeu pentru că l-a rânduit să și petreacă atât de scurtă viață între noi.

Mihail Eminescu nu a fost însă numai poet și preot al cultului formelor frumoase, măiestru în puterea cuvântului, ci totodată și om al gândirii luminoase, care s'a sbuciumat zi și noapte, ca să ne deștepte din amorțirea morală, în care ne-a găsit, și să ne îndrumeze spre căile ce duc la mărirea națională. Prin el ni-s'a însemnat cerul și ni-s'au agerit mințile, ca să vedem departe spre trecut și spre viitor, să legăm cele ce sunt de cele ce-au fost și să ne dăm seamă despre viitorul, spre care avem să năzuim. Din zi în zi tot mai mult simțim aceasta și azi, când se împlinesc abia douăzeci de ani dela moartea lui, societatea română întreagă e pătrunsă de gândul, că el ni-a fost povățitor providențial.

Pătrunși de gândul acesta, nu putem să-i binecuvântăm memoria în mod mai firesc decât dându-ne aici la mormântul lui unii altora făgăduința, că vom stăruii fiecare îndeosebi și cu toții împreună, ca spiritul lui să pătrundă în toate straturile neamului românesc.

Așa să-i binecuvântăm memoria.

Memoriul medicilor români.

Asociația generală a medicilor din România a trimis un memoriu tuturor asociațiilor medicale din străinătate.

Memoriul pe care-l publicăm mai la vale face atât prin energia cumpănită a tonului, prin argumentația lui serioasă cât și prin sentimentele ce exprimă onoarea medicilor României. Iată textul:

Prea onorați confrați,

Când veți intra în țara Ungariei și veți admira întinsele și mănoasele ei șesuri, frumusețile munților înalți și tăinicia văilor fără sfârșit ale Carpaților; când veți admira tot ceea ce mâna omului a făcut în satele, orașele și mai ales în modernizatul oraș Budapesta, atunci cu toții să vă amintiți că în această țară locuiesc și au muncit pentru facerea tuturor acestor măreții, pe lângă cele șase milioane de unguri, și 3 mil. și jum. români, frați de-ai noștri mai mari, leagănul întregului românism.

Și odată cu admirația ce desigur veți avea-o în suflute, pentru progresul realizat de ei să vă întrebați care este soarta și traiul acelor români, în țara în care viețuiesc și în care deopotrivă lucrează și contribuiesc la perfecționarea statului maghiar.

Vă veți cutremura de răspunsuri, și veți afla rând pe rând că: În Ungaria modernă situată în centrul Europei, în plin veac al XX, în Ungaria civilizată care și permite onoarea de a găzdui savanții lumii întregi, un popor care compune un sfert din populația țării e ținut sub lanțurile robiei; că acest popor nu se bucură de libertățile fundamentale de care se bucură ceilalți locuitori ai Ungariei și cari de două veacuri formează temeliea cea mai puternică a civilizației moderne. Libertatea presei în Ungaria există numai pentru urguri. Naționalitățile în genere și românii în special, plătesc cu temnița neagră și cu saci de aur mai grei decât vechile lanțuri de fier, iluziunea de a se crede în timpuri moderne și în țară civilizată!

Persecuții politice.

În mai puțin de 10 ani (1886—1896) încercarea de a scrie ceea ce gândesc a costat pe inteligențele românești și nemaghiare, 50 de ani de închisoare și 200 mii de coroane amendă. În ultimii doi din urmă ani, libertatea de manifestare a gândirii, a fost plătită cu 182 ani de temniță și cu mai bine de 300 mii coroane amenzi.

Dar nu numai libertatea presei este împiedecată, însăși libertății științei pure i-se pun cătușe. Unul din cei mai distinși publiciști ai regatului, este trimis înaintea justiției ungurești spre condamnare sigură, pentru că a compus din date pur obiective, un op științific de istorie de o valoare netăgăduită.

Granițele tuturor țărilor sunt deschise pentru știința fiecăruia. Mii de mii de ziare și volume circulă între țările Europei și ale lumii, și stabilesc acea influență culturală reciprocă, acea simpatie frățească dela popor la popor și dela om la om care formează semnul distinctiv al lumii moderne. Granița ungurească este închisă pentru știința regatului român. Cele mai de seamă reviste ale noastre, o mare parte din ziare și volume sunt oprite de a intra în Ungaria. Contactul sufleteșc prin scris, care e permis de viața modernă statelor lumii întregi și celor mai depărtate, nu e permis fraților de același sânge cari locuiesc în țări vecine!

Libertatea întrunirilor în săli închise este permisă în orice stat al Europei. În Ungaria, prin legea specială anticonstituțională de altfel, legea lui Hieronimy, orice întrunire națională politică este oprită.

Iar prin întrunire națională politică, ungurii înțeleg orice întrunire între oameni cari au aceeași origină și vorbesc aceeași limbă alta decât cea maghiară. E indiferent scopul întrunirii. Indată ce se întrunesc, întrunirea e declarată politică și disolvată! Nu se poate mai perfid mijloc de stânjenire a ori cărui progres și în orice direcție, pentru poporul de origine și naționalitate română din Ungaria!

În toate țările compuse de naționalități și cu regim parlamentar, acestea sunt reprezentate proporțional cu numărul ce le compun. În libera Ungarie însă, românii n'au avut nici odată mai

mult de 15 deputați din numărul de 400, deși populația românească atinge aproape un sfert din întreaga populație a regatului Ungariei.

În administrația țării nu se întrebuințează nici o inteligență românească.

Persecuții religioase și culturale.

Dacă din punctul de vedere al libertăților politice, românii din Ungaria se găsesc în această tristă stare, apoi libertatea cultului religios și libertatea învățământului în limba maternă nu sunt mai respectate.

În organizarea bisericii româno-ortodoxe și româno-catolice de acolo, guvernul unguresc intervine neconținut, știrbind autonomia ei, punând fel de fel de piedeci exercitării libere a cultului. Acum în urmă au mers până acolo, că au impus elevilor români învățarea în unguerește a catehismului ortodox.

Dar unde nedreptatea este mai strigătoare la cer, este împiedecarea instrucțiunii a 3 și jum. milioane de supuși în limba lor maternă! Este ne mai auzit ca într-o țară întreagă, ale căreia școli sunt întreținute și cu bani românești, să nu figureze în programe o oră de limba română. Iar după ce românii, văzând vitregia statului cătă dâșii, și-au făcut școli private înfloritoare, guvernul maghiar, prin legea lui Apponyi a cercat și a reușit să distrugă și această rază de lumină și de speranță ce mai ilumina sufletele năcăjite ale românilor.

Pe tot cuprinsul Ungariei, aveau până mai zilele trecute și românii un simplu monument al lor: piatra libertății și crucea sfântă dela Blaj amintitoare despre unul din cei mai mari eroi ai lor, și susținători ai Imperiului Habsburgic austro-ungar, marele și viteazul Avram Iancu. Cu mână criminală este ras monumentul de pe fața pământului, și vinovații, n'au fost nici până astăzi descoperiți și pedepsiți.

La toate aceste lucrări adevărate, nu se poate răspunde cu veșnica și obișnuită negare, ele se dovedesc prin fapte prea concrete. Cercetați registrele temnițelor, vizitați școlile românești și vă veți convinge.

Citiți articolele documentate ale marelui scriitor norvegian B. Björnson, care a făcut poporul românesc din Ungaria marea onoare de a-l apăra, și veți vedea dacă împinși de sentimentul nostru de frați exagerăm ceva.

Când aceasta este soarta poporului român care face parte din regatul Ungariei, când limba și religiunea lui sunt insultate, monumentele distruse și libertatea alungată, întrebăm ce putere de înfrângere a inimii noastre a trebuit să avem, pentru a veni să serbăm acolo, unde milioane de frați ai noștri gem de durere?

Medicii români nu fac manifestație politică.

Vedem deci că dacă ne-am fi pus pe teren politic al chestiunii naționale, abținerea noastră dela congresul din Budapesta ar fi fost pe deplin și justificată și scuzată.

Totuși cu toată durerea ce ne-au pricinuit și ne pricinuesc suferințele românilor din Ungaria, din cauza persecuțiilor sistematice la cari sunt supuși noi ne-am fi năbușit durerea și am fi participat la congresul internațional de medicină din Budapesta și probele ce avem în următoarele fapte.

a) Prin ministerul de interne s'a distribuit invitațiuni de participare la congresul din Budapesta încă din 1907 universităților și asociațiilor generale a medicilor din România, și invitațiunile au fost acceptate. Nimeni până astăzi n'a răspuns că se abține dela congresul internațional din Budapesta.

b) În România s'a constituit un comitet național care să organizeze participarea medicilor români la congresul din Budapesta, și în a doua circulară trimisă de comitetul organizator din Budapesta cu data din Aprilie 1909 se poate ceti că acest comitet național român este compus din 26 membri.

c) Dacă în aceeași circulară, urmărim rapoartele și comunicările anunțate biurolui central, de către medicii români, constatăm că aproape în toate secțiunile știința medicală română este reprezentată fie prin rapoarte, fie prin comunicări.

d) Pe lângă aceste fapte cari nu sufer conterațiune, medicii români văzând că printre excursiunile proiectate cu ocaziunea acestui congres, se află una la Constantinopol cu trecere și

repaus în București, repede s'a constituit un comitet de recepțiune, care a și luat măsurile necesare ca scurtul timp pe care-l vor petrece în România distinții noștri oaspeți să fie cât mai folositor și cât mai agreabil.

Vedem deci că suferințele morale ale românilor ori cât erau și sunt de dureroase, totuși noi medicii căutăm să le alinăm, spunând conașionailor noștri că pentru știință trebuie să trecem peste ele, să nu turburăm o serbare științifică internațională, și să nu dăm ocazie dușmanilor noștri, să spună că voim să facem o manifestație politică, și că punem politica pe deasupra științei.

De ce se abțin medicii dela congres.

În acest timp survine condamnarea la închisoare a d-nei Vlad, soția unui deputat din parlamentul ungar, pentru faptul că a făcut propagandă pentru limba ei maternă, la o școală românească din Transilvania, școală întreținută din bani românești. Faptul acesta a revoltat la culme opinia publică din Regatul României. Este adevărat că această femeie mai în urmă a fost grațiată din clemența Împăratului; nu e însă mai puțin adevărat că condamnarea rămâne.

Pe când românii din regat erau sub influența acestei abominabile condamnări, survine un fapt, care arată odată mai mult asuprirea care se exercită asupra supușilor români din regatul Ungariei.

În curând urmând a se ține la Iași, oraș considerat ca a doua capitală a României, un congres al studenților români de prin toate țăările unde se găsesc, presa ungară ocupându-se de acest congres și denunțând autorităților maghiare că mai multe școli românești din Ungaria și-au anunțat participarea la acest congres, cere baronului de Aehrenthal și contelui Apponyi să facă demersuri la București contra tendinței jignitoare pentru unguri a congresului și invită pe ministrul instrucțiunii să elimine din școlile ungare pe toți studenții cari vor participa la acest congres, al cărui scop e pur cultural, și nicidecum politic. În consecință, rectoratele universităților din Ungaria, au făcut cunoscut studenților români că vor fi eliminați din acele universități dacă vor participa la congresul studentesc dela Iași. Aceeași soartă o vor avea și studenții români cari se vor duce să audieze cursurile de vară ale universităților din regatul român.

Iată faptele cari ne interzic să luăm parte la lucrările congresului internațional de medicină ce se va ține la Budapesta.

Oamenii de știință au naționalitate.

Să nu ni-se răspundă de confracții noștri din Ungaria că știința n'are națiune, căci noi le vom răspunde, că e tot atât de adevărat că oamenii de știință au o naționalitate pe care trebuie să o respecte tocmai în numele științei. Că chiar știința cere ca într'un stat organizat să predominască ca principiu de guvernare, acele legi generale care permit dezvoltarea deopotrivă a tuturor inșilor locuitori într'un stat.

Toleranța fiecărei credințe și a fiecărei națiuni, așa cum o practicăm noi în România, față de toți și față și de unguri, aceasta este povățul științei pentru un stat și un popor, nu șovinismul barbar în numele căroră ne chinuiesc 3 și jum. milioane de oameni!

S'apoi doară toată știința modernă are ca mamă libertatea de gândire și de acțiune. Dacă popoarele n'ar fi cucerit acest dar prețios, dacă fiecare om de știință ar fi trebuit să fie ars pe rug ca Giordano Bruno sau condamnat ca Galileu pentru adevărurile ce le descoperea, unde ar fi ajuns oare știința modernă? Știința modernă este fiica libertății și ea nu este fiică vitregă. Prin cuceririle ei, ea a lărgit cercul de cunoștință al oamenilor, a spărucit ereziile și la rândul ei a pus aripi noi și puternice libertății-mame.

Cine ține încătușat un popor, nu s'a pătruns de adevărurile mari ale științei și nu poate revendica dreptul de a vorbi în numele ei. Cine nu respectă libertatea a milioane de oameni și nu le permite dezvoltarea lor naturală, acela nu poate fi preot senin al științei, căci pătează însuși izvorul ei: libertatea.

De aceea până când poporul unguresc până când conducătorii acelu popor, nu se vor pătrunde de aceste adevăruri, devenite patrimoniul comun al tuturor popoarelor, medicii români care se pot echivala în valoare cu cei unguri,

înaintea areopagului european al științei, nu vor pune piciorul ca congresiști pe pământul Ungariei.

Până când încheitățile și prigonirile de tot felul împotriva românilor din Ungaria, până când închisorile și atentatele nu vor înceta, până când nu vom vedea că măcar oamenii de știință ai Ungariei nu protestează alături cu noi contra acestor nedemnități, noi ne vom abține dela orice manifestare de fraternitate în capitala Ungariei, vioara măiastră a științei va fi totdeauna lipsită de o strună la Budapesta în congres.

Și se va ști pentru ce lipsește acea strună.

Dacă nu luăm parte la congres, aceasta însă nu va împiedica ca pe toți congresiștii cari voind să viziteze Constantinopolul, și se vor opri prin București, să-i primim cu toată dragostea și să le facem șederea cât mai agreabilă și mai utilă.

Inchidem acest memoriu regretând că pierdem plăcuta ocaziune de a ne întâlni cu conțrații noștri de prin țările cu adevărat înaintate în civilizație, însă ne mărginim cu speranța că cei trei ari ce vor urma, vor trece repede, și la viitorul congres, care se va ține în orice alt oraș de pe suprafața globului, vom căuta să compensăm ceia ce noi medicii români, am pierdut în anul 1909.

Președinte: **Dr. Turbure.**

Membri: *Andronescu, Albușescu, Bărdescu, Burghiele, Botescu, Cosma, Drughescu, Dumitrescu, Titu, Gheorghiu, Irimescu, Inotescu, Leonte, Lupu, Miron, Mironescu, Nicolau Gr., Niculescu D. D., Popescu Z., Rigani, Șaabner-Tuduri, Samarian, Tzurcanovici, Vasiliu C. și Vasiliu Al.*

Maghiarizare cu forța în Sătmar.

— Corespondență particulară I

În comitatul Sătmarului maghiarizarea cu forța s'a început pe întreaga linie prin înființarea azilelor de copii, statornice peste tot anul, în fiecare comună mai însemnată, — așa și la noi, în Satulungchioran. Ieri s'a ținut adunarea consiliului comunal pentru înființarea și susținerea unui asemenea azil la porunca protopretorului și a inspectorului școlar.

Nu s'a pofitit nici mai mult nici mai puțin decât, ca comuna să dea pe seama aceluia azil o grădină, să ia un împrumut de 6—8000 coroane și să edifice casa azilului după planul făcut din partea inspectorului școlar, să se stabilească pe seama învățătoarei cel puțin 200 coroane anual și 25 coroane în fondul de penzie, — și în sfârșit susținerea azilului în stare bună, pe lângă acestea 3% să se plătească regulat pentru întregirea salariului învățătoarei, — iar statul va împlini restul.

Și de notat, aceasta sarcină ni-se impune atunci când darea noastră comunală trece peste 140% și locuitorii acestei comune sunt aproape cu deșăvârșire români, abia una a cincea parte reformați-unguri, ovrei și țigani, iar o mare parte a ocuitorilor se află muritori de foame prin America.

La adunare au fost 13 membri de față, respective 9 din 18, — din aceștia au votat contra, iar pentru înființare 7 inși, căci doi inși au avut câte 2 voturi, — lucru firesc, dintre unguri — iar notarul cercual, ovreu și mare maghiaron a votat și el, deși nu e membru, și nu știu dacă ire vot în adunări ori ba.

S'au primit deja cele 3% impuse de lege și apoi statul cumpere grădina și edificiu, dacă are voie — alte îndatoriri noi nu am primit. Ce va urma vom vedea, — căci școală de stat avem deja. Poate să ne fericească și cu un azil stabil, ca pruncii din fragedă etate să-și însușiască imba unguerească și să se maghiarizeze cu deșăvârșire.

Ne doare însă, că tinărul nostru preot, membru în reprezentanța comunală — deși a știut lespre adunare, — nu s'a prezentat ca să apere interesele poporului său. — Și-a părăsit turma, intru cele 100 de coroane, ce le primește delat, pentru propunerea religiei în școala de tat, înființată deja de trei ani de zile. Am aflat e lipsă să fac acest raport în nădejdea că toți ei buni și conștiinți de primejdia ce amenință ot mai greu în Sătmar, își vor da mâna și vor ajuta împreună mijloacele efective pentru a putea ontracara progresele unguirării, — căci suntem nult violentați, persecutați și apăsați în toată rivința.

Miculescu.

Libertățile naționale în Turcia.

Consiliul de stat otoman a elaborat proiectul pentru regularea chestiei școalelor și bisericilor din Macedonia, pe următoarele baze:

Guvernul, prin organele sale, va face o anchetă pretutindeni unde există neînțelegeri între diversele elemente creștine, în privința naționalității bisericii locale. Iar biserica disputată va fi atribuită naționalității care se va dovedi că are superioritatea numerică. Elementului creștin în minoritate, într-o localitate oarecare, îi vor fi restituite cheltuielile cu care va fi contribuit la clădirea bisericii în chestiune. Cu această sumă și cu subvențiunea ce i-se va acorda de stat, va putea să ridice un nou locaș de rugăciune.

Ancheta aceasta asupra naționalităților va fi făcută de autoritățile locale, cu concursul unor comisii, în care vor figura delegați ai comunităților în conflict. Aromânilor și sârbilor, cari revendică dreptul de a li-se sluji în biserici în limba națională, dar întâmpină azi o împotrivire fie din partea patriarhatului grecesc, fie din aceea a exarhatului bulgar, li se va permite să-și clădească biserici aparte.

Pentru aceste biserici noi nu li-se va acorda subvenția de stat mai sus numită.

Autoritățile militare vor lua la timp măsurile necesare, spre a întâmpina orice conflict între naționalități, în cursul anchetei.

Lupta dintre biserică și stat în Franța.

— Dela corespondentul nostru. —

Paris, 27 Iunie.

E aproape o lună, de când delegația de episcopi, plecată la Roma după instrucțiuni, aducea sfatul precis al Vaticanului, în chestia noii politici a bisericii: episcopii erau să-și revendice cu tărie libertățile și drepturile.

Un prinț al bisericii a dat semnalul, — și la gestul de bătaie care a intrerupt pașnicele tratative ale separațiunii, doi cardinali, cinci arhiepiscopi și treizeci de episcopi aderară în public.

Mâne, întregul episcopat al Franței va fi solidarizat cu cel din Roma. Cardinalul Andrieu, cu reședința în Bordeaux, e ferm hotărât să nu se lase învins de stat.

Un ziarist francez, trimis de directorul său la Bordeaux, povestește în »Le Matin« impresia pe care i-a făcut-o agitația religioasă din acel oraș:

»Iată-mă la cardinal, care se reîntoarce din Marsilia, unde a fost să-și sfințească succesorul.

În anticameră, așteaptă o mulțime de oameni. Haine deschise se desprind din mijlocul grupurilor sombre ale reverenzilor negre. Credincioși grăbiți, vin să propună cardinalului afișarea pe zidurile orașului a declarațiunilor sale. Deodată, o ușă se deschide. Un preot apare în prag și întorcându-se spre laici, le zice:

— Eminentă Sa nu vrea să i-se afișeze declarațiunile. Nici un fel de publicitate de felul acesta, și mai ales, — nici o provocațiune, — iată ce vrea arhiepiscopul nostru!...

Imediat, vizitatorii se coboară, resemnați...

»Un salon spațios, cu parchetul cernit, acoperit de penumbra persienelor lăsate. Așezat într'un fotoliu larg, de catifea roșie, Mgr. Berbiguier, vicar general, îmi explică gândurile cardinalului.

Glasul emoționat al prelatului îmi spune cu durere:

»— Da, săptămâna trecută, orașul Bordeaux a văzut pe arhiepiscopul său trecând pragul unui judecător de instrucție, ca un rău făcător. Nici nu mai țin minte decând n'a mai văzut Franța un asemenea caz! Și catolicii au saluta gestul acestui bătrân frumos, care venea cu atâta sim-

plicitate și fermitate, să revendice întreaga responsabilitate a faptelor sale, în fața justiției țării sale. Cunoașteți punctul delictului: excitațiuni de rezistență împotriva legilor. Cunoașteți de asemenea și declarația Eminentei Sale. Acum îți voi preciza și ceia ce gândește el:

»Mgr. Andrieu refuză să discute cu guvernul o chestiune de doctrină. Ruptura concordatului a sfărâmat legăturile existente între stat și biserică. Episcop, în materie religioasă, el nu se revolvă decât din Dumnezeu și papa.

Legile voastre sunt rele și legile rele nu obligă conștiința nimănui. Avem nu numai dreptul, dar chiar datoria de a nu ne supune lor; cardinalul a scris toate acestea și n'are deloc de gând să le nege. Da, domnule, la legile nedrepte ești dator să te nesupui. Toate religiunile, toate filozofiile sunt de acord în această privință. E monstruos să te gândești că, dacă un areopag a decretat că trebuie să-mi omor vecinul, eu trebuie să mă supun.

»Cât despre legea separațiunii, n'o cunoaștem deloc, n'avem s'o cunoaștem...

Cardinalul va lipsi dela judecată și se va lăsa condamnat în lipsă. Neavând ce să discute, el n'o să se ducă să braveze pe nimeni la bara justiției...

»— Totuși, monseniore, trebuie să știți că sancțiunile penale ar putea fi foarte grave: deia trei luni, la doi ani de închisoare!«

La vorba »închisoare« vicarul general s'a înfiorat și i-am văzut mânele alergând nervos pe nasturii reverendei.

— Închisoarea.. închisoarea.. repetă el incet.. Monseiorul s'a gândit la toate, a analizat bine toate, a acceptat toate cu curaj.

De altfel, de ce e urmărit și protopresbiterul Cartau, o dată cu cardinalul nostru? Peste cinci sute de preoți au cît încriminarea adusă șefului lor și totuși cer să împărtășească onoarea furiilor sectarilor...

Cu o hârtie în mână, vicarul îmi citește protestațiunea episcopală...

Non possumus! strigase Cardinalul, reîntorcându-se din Roma. Iar lângă el, un episcop murmurase:

»La ce să mai stăm de vorbă cu statul, când noi nu trebuie să ne mai întâlnim?«

Întreaga atitudine a bisericii franceze e în aceste vorbe...

Scrisori din București.

Iubită prietenă!

Eu adese-ori trec hoinărind pe stradele, unde stau efendi Aicalay, conu Socec și conia »Minnerva«.

Vezi pe mine geamurile uriașe a acestor librării mă chiamă, mă înșală cum *Fata Morgana* ademenește pe o trudită caravană a Saharei. Totdeauna mă opresc brusc la vitrinele înflorite cu fel de fel de scoarțe frumoase, fantastice. Cu cât le privesc mai îndelungat, cu atâta mi se strânge inima mai tare; căci degetele nu-mi ajung să-mi număr cărțile ce-mi lipsesc...

Și plec mai departe, așa de trudit par'caș veni seara târziu dela coasă; și în gând recitez niște vorbe pe cari și tu le știi: *Mai am un singur dor!* dar nu de-a muri la marginea mării, ci într'un palat, unde-va departe de vuetul lumii, — și-ale cărui camere să fie căptușite cu cărți, și acolo veșnic să citesc, să citesc nebun! iar tu să-mi mângâi pletele cu mâna ta aspră...

O mică deosebire mare.

Sunt departe de geamurile ce m'au vrăjit.

Îmi sare în față o vedenie, pentru mine-i înfricoșata Medusă; un geam, ca o tablă de argint. Lângă el stă un pârnie sufletesc, cu potcapul pe ceafă, cu chica vârată sub gulerul anterului. El stă gânditor cu mâna în buzunar, — poate numără ceva, ar porni, dar nu se îndură. Vezi prin geamul ca de argint rid gurile mici de inele de-aur, să îndoieie statui nude de argint; șerpuiesc razele lanțurilor, par'c'ar izvorî dintr'un soare pământesc. Ride rubinul, tulburiul opal, smaralde neînțelese, și câte și mai câte nestemate, de nici coroana ungară n'are atâtea pietre false.

O țarcă de le-ar vedea unde va pe câmp, ar ciocâni cu ciocul în geam, și le-ar fura pe toate,

le-ar duce pe rând în cuib și s'ar culca fericită pe ele. Știu că și părintele își face planul, cum se putea să aibă numai jumătate din ele, la căminul lui, și maica preuteasă să le șteargă de graț în toată dimineața...

Doamne câte patimi ai mai lăsat pe lume!

Popa din Ardeal.

Așa sunt din fire, îmi place să ochesc în toate părțile. Și poate din greșeala asta, am văzut la mătreaș geamuri de bijuterii atâția preoți ce trăiesc departe de desertăciunile lumești...

Și când îi văd așa umblând haimana și de-a lăsa, îmi vine în minte smeritul popă ardelean, și «Marcu» acela din povestirea lui Agârbiceanu. Acum închid ochii și văd aievea un popă în cap cu un cilindru verde, turtit, pleoștit, în picioare cu cisme, cu umflături roșii, și are o biată de reverandă mohorâtă, ce-i astupă cioarecii albi de lână. În spate o traistă de lână vărgată cu diferie mărunțisuri. El stă tăcut și gânditor, și cum privește prin geamul librăriei diecezane, — nu știu — din Sibiu, Arad, ori Blaj, de odată se înviorază, și c'o fluturare de zîmbet, desleagă tremurând 7 noduri dela năfrămuță. Și e vesel, că deseară va putea citi vecinilor: »Vorbirea deputaților în camera ungară» pe-a lui Vaida, Goldiș, Maniu, etc.

Nu-i asta o mică deosebire mare?...

Expoziția celor două pâini.

Aci la București, mai zilele trecute, pe semne un om, ce-i arde de haz, tocmai pe vremea când toată clipa i ban — a făcut o glumă proastă, de a pus spre vedere publică, în vitrina ziarului »L'Indépendance Roumaine«, — doi bulgări de tină, humă de prima calitate frământată, și poate au văzut și cuptorul de copt pâine, erau presărați cu cărbuni, și pare-mi se și tărițe de păpușoi...

Cei ce se opriseră la geam, unii clătinau din cap iar alții rînjind arătau cu degetul zicând: Pâine! Pâine! Pâine!

Va să zică cei doi bulgări de pământ după priceperea și tălcuirea lor se chiamă pâine; făcîmătură din trupul lui Cristos.

Iar Jorga, — portretul ce tocmai era și dansul în aceeași vitrină — cu ochii lui ageri, barba răzbunătoare, muștra mulțimea, cu dreapta ce-o ținea pe-o filă de hârtie, par'că voia să scrie: »Neferticită țară! ce te-ameuiești cu o Elveție liberă, deschizi poarta larg ploșnitelor perciunate, Canaanul tău îl dai lăcustelor hamesite, ca în sfârșit arendașul Loebel, de pe moșia unui cio-coiu din Gurbănești, să dea ostașilor tăi cari îți au apărât viața în vremi de cumpene grele, și-ți dă viața în zile de pace prin sudoarea feții lor, și a brațelor istovite acelui chip sfânt, tu Loebel să-i dai neghina presărată cu cărbuni»...

Știe-i păcatele lor ce vreu oamenii ăștia! Aici se înmulțesc ovreii ca ciupercile după ploaie. La Brăila la 1860 erau 500 perciuni azi 15,000 strigă Iehovah!

Domnișoara Yost.

În parcul »Otețeleșeanu« compania lirică română de sub conducerea dlui C. Grigoriu a jucat pentru a noua oară frumoasa opereta »Dșoara Yost«.

Știm cu toții ce fac ungerii cu noi, pe scenele lor, cum târăsc pe preoții noștri. Asta la ei se chiamă artă când se insultă un neam întreg prin piese, ca »Elnémult harangok«.

În schimb nici România nu le rămâne datoare! Numai cât hazul despre faimosul cavalerism ungeresc, vârit în opereta aceasta, — și făcut pe socoteala ungerilor, e o satiră fină colportată din estul Europei, nu ca a ungerilor niște bătășanii crosolane, ce n'au de-a face cătuș de pușin gu arta.

Mi-a plăcut mult de d. Ciucurette, un comic de prima forță, care joacă atât de real, fără sforțări, în felul actorilor italieni. El a avut rolul unui *factotum*, care ajunge mai apoi secretar: și slujba lui îi cere cultură, și-l face să amintească mereu; numele de *Spare, Pare, Șătpare* etc. În sfârșit se bolnăvește de atâta Shakespeare, se vaieță de stomac:

— Am mâncat un *hamelet* (Hamlet) cu brânză...

Eram între acte. Muzica începu un piano atât de dulce, de tainic, venit par'că din cer prin o harfă eoliană; admirabil și fermecător. Iar dintr'un platan, o privighetoare jalnică, din pismă fluiera de vre-o câteva ori. O seară senină și cu stele multe și lucitoare.

La spate am 4 burghezi. Au venit și ei să asculte »tiatru«. Pe masă au un purcel, vinul se plimbă prin păhare, vorba scapără tot mai des, și mi-se par aceste vorbe, bizăiul unui bondar, pe care-l aud, când stau noaptea târziu uitat privind la păpădia căzută 'n marea albastră.

— Dșoara Yost!... și nu știu ce mai boscoro-dește unul cu bărbia gușată.

— Știi cine-i dșoara asta? Întreabă altul cu șervetul nod pe ceafa-i de bivoli.

— E o cuconiță care scrie la mașina Yost la nu știu cine, de altfel de aici în București... pe urmă s-a cunoscut cu actorii și uit-o acum cum țipă de strașnic... Și rideau nebunește, acești adevărați »filisteri«.

Un nou prototip al prostiei.

În legătură cu întâmplarea de mai sus îmi vine în minte ceva. Acu e anul tocmai pe vremea asta eram la Roma, în largile sale ale Vaticanului.

Dintr'un colț mă privea neîntrecută în frumseți gingașa Juno, Apolon, cu lira lui mai măiastră decât a lui Linus, și duioasa Venere de Millo.

Am dat cu ochii de frumosul Spinario, i mi venea să-i sărut fruntea, atât era de drăgălaș.

La spate mă trage cu deabinele cineva.

— D-le cum să și chiamă sala asta unde suntem acum?

Caut într'o fel de călăuză și spun grăbit — *Maschere!* se chiamă, de altfel stă scris și deasupra ușei.

Filister-ul pune ochelarii pe nasul vulturii.

— Mas che-che-e-re! și stă și se gândește pușin.

— Apoi de aceea se va fi numind așa, că vezi aci is tot lucruri *măscărite*... (maschere-măscărite).

Îmi venia să pufnesc de rîs.

O! voi burghezi reușite întrupări, prototipul cel mai perfect al prostiei și îngust mii omenești,

de ce mai bateți atâta drum, doar ca să vă proștiți și mai rău?

Îți trimit șirele acestea, ca să zîmbești nișel, de vei fi naivă poți să și rîzi, dar pentru mine nu mai are haz atâta prostie omenească...

București, 10 Iunie 1909. A. Măiorescu.

Din România.

Mișcare în corpul diplomatic. Următoarea mișcare și înaintare s'a mai făcut în corpul diplomatic: D. Mișu, ministru plenipotențiar de clasa II-a și trimis extraordinar al României la Viena a fost înaintat pe loc ministru plenipotențiar clasa I. D. Mavrodin fost ministru al României la Bruxelles, a fost numit ministru plenipotențiar de clasa a II-a rămânând la dispoziția ministrului afacerilor străine.

Din Străinătate.

Uniunea sârbo-bulgară. În scopurile propagandei pentru uniunea sârbo-bulgară consiliul municipal din Belgrad a votat 2400 de dinari pentru uniunea slavilor de sud »Slovenski Jug«, ceea ce probează că uniunea își continuă activitatea. Socialiștii au votat contra acestei subvenții.

Consiliul de miniștri ce s'a ținut ieri a fost foarte furtunos. Milovanovici a anunțat, în baza unor știri primite dela ambasadorul Simici din Sofia că uniunea bulgaro-sârbă are puține șanse de a reuși, deoarece Papricof, omul de încredere al regelui Ferdinand, nu o agreează. Papricof numai atunci ar fi dispus să consimtă la această uniune, dacă Serbia ar garanta că nu se va mai amesteca în chestiunea macedoneană. Primul ministru Novacovici și ministrul Ribarac au atacat pe Milovanovici în mod vehement și au cerut ca Simici să fie imediat rechemat din postul de ambasador la Sofia.

Probabila demisie a prințului Bülów. Din sfere competente se anunță din Berlin, că în urma atitudinii opoziționiste ce au luat conservatorii în Reichstag față cu reformele financiare, prințul Bülów, care își condiționase remă-

nearea în funcțiunea de cancelar de adoptarea neschimbată a reformelor, și a prezentat împăratului Wilhelm demisia. Cu privire la svonorile ce circulă în jurul demisiei cancelarului ziarul berlinez »Norddeutsche Allgemeine Zeitung« scrie: Câteva ziare au încercat să atenueze svonorile cu privire la retragerea iminentă a principelui de Bülów. Față de acestea, ziarul berlinez declară că principiile, pentru a limpezi situațiunea, a cerut împăratului să fie relevat imediat din funcțiunile sale. Împăratul nu s'a hotărât a satisface imediat dorința cancelarului și, relevând călduros marile servicii date de principele de Bülów coroanei și țării, l'a solicitat cu insistență să-și păstreze funcțiile până ce reforma financiară care este o necesitate națională va fi îndeplinită. Împăratul s'a lăsat a fi inspirat de convingerea că principiile de Bülów va izbuti să aducă la îndeplinire opera începută refuzând propunerile inacceptabile pentru guvernele federate. Cancelarul n'a vrut să se sustreze cererei împăratului, dar, avându-se în vedere desfășurarea politică care și-a aflat expresiunea în votul asupra impozitului moștenirilor, este irevocabil hotărât a-și părăsi postul îndată ce reforma financiară va fi un act săvârșit.

Țarul Rusiei în Suedia. Se anunță din Stockholm: Ieri după amiază suveranii Rusiei au oferit pe bordul iachtului lor »Standard« un mare prinz la care erau invitați regele Gustav al Suediei, Regina și toți membrii familiei regale. La 4 și un sfert iachtul rusesc »Standard« și alte vase rusești și suedeze au plecat spre castelul Tulgarn; iar părechea regală suedeză se duse spre acest castel cu automobilul. Țarul Nicolae a dăruit 10.000 de coroane săracilor din Stockholm.

Rezolvirea chestiei Cretei. Se anunță din Petersburg că în urma tratatelor ce au avut loc în chestiunea cretană, marile puteri au luat hotărîrea ca suzeranitatea Turciei asupra insulei Creta să rămână neștirbită. Guvernul grecesc va primi o înștiințare din partea marilor puteri prin care i-se face cunoscut că recunoașterea integrității Turciei este necesară în interesul păcii. Se va atrage atențiunea Greciei că cea mai mică nesocotință ar putea fi urmată de un conflict, pe care marile puteri nu l-ar mai putea înlătura, deoarece Turcia este hotărîră ca la nevoie să-și apere drepturile ei cu armele. După retragerea trupelor europene de pe insula Creta, pacea va depinde de atitudinea populațiunei cretane. Pe când marile puteri își dau toată silința ca să rezolve chestiunea cretană, pe cale pașnică, Turcia se pregătește de război. O telegramă din Constantinopol anunță că ministrul de războiu a hotărît să concentreze toți redifii la marea Marmara și împrejurimile Bosforului.

INFORMAȚIUNI.

ARAD, 30 Iunie n. 1909.

— O statuie a M. S. regelui Carol în Alpii bavarezi. Din Garmisch în Bavaria se relatează următoarele »Minervei«:

În splendidul parc al vilei consulului general român din München d. Carol Arnold de Günther, cunoscut în capitala Bavariei ca om de inimă, apărător aprig al intereselor românești și în același timp ca mare iubitor de arte, a avut loc zilele aceste desvăluirea unui superb monument, ridicat în onoarea regelui nostru. Monumentul reprezintă pe un soclu de granit bustul în mărime supranaturală a monarhului nostru, lucrat de sculptorul bucureștean Stork și este o adevărată operă de artă.

Atențiunea delicată ce se aduce regelui nostru prin această dedicațiune a unui reprezentant al țării noastre este cu atât mai impunătoare deoarece M. S. Regele Carol este pentru bavarezi o figură extraordinar de simpatică, mai ales prin faptul că petrece de ani în timpul verii cu membrii augustei familii Hohenzollern săptămâni în-

tregi prin regiunile pitorești ai Alpilor de Bavaria. M. Sa a dat în repetite rânduri localității Garmisch, așezată la piciorul marelui munte Zugspitz o preferință deosebită și a fost găzduit de d. consul general Günther și soția sa în marea lor vilă de acolo. Astăzi faimosul parc al vilei Günther din Garmisch a devenit, prin instalarea frumosului monument, un loc de atracție și mai splendid, care face onoare nu numai suveranului sărbătorit, dar și inițiatorului acestei opere artistice.

— **Logodnă.** Leontina Berariu și Sabin Dan, cand. de avocat, logodiți. Baia-de-Criș, 27 Iunie 1909. Felicitări.

— **Pentru Aurel Murășianu.** Dna Sabina Negreanu directoarea institutului modern din Caracal a adresat următoarea scrisoare »Gazetei Transilvaniei« :

Caracal, 14 Iunie 1909.

On. redacțiune »Gazeta Transilvaniei«

Brașov.

Un grup de douăzeci eleve ale »Institutului modern« din Caracal, România, de sub conducerea subsemnatei, ca încheierea excursiunii ce a întreprins pe valea Prahovei în zilele de 22—26 Aprilie a. c., vizitând orașul românesc Brașov, din Ardealul românesc, a avut fericirea să citească pe frontispiciul redacțiunii numele »Gazeta Transilvaniei«, în piața orașului, a cărei direcțiune o avea, atunci, valorosul defunct de astăzi, Dr. Aurel Murășianu, nepotul bardului redeșteptării dela 1848.

Lipsindu-i timpul, grupul de eleve, regretă și astăzi că n'a vizitat localul redacțiunii gazetei, care a adăpostit pe marele român, Dr. Aurel Murășianu. A doua zi, grupul de excursioniste române, a vizitat mormântul în veci neperitorului Andrei Murășianu, unchiul ilustrului decedat de astăzi, peste care a depus flori naturale de primăvară, semnul adâncii neuitări și venerațiuni de care sunt animate elevele, atunci și acum.

Astăzi, aflând din gazete, că Dr. Aurel Murășianu e înmormântat lângă poetul redeșteptării naționale, Andrei Murășianu, amintiri pioase ne străbat.

Parfumul florilor depuse de eleve, în ziua de 26 Aprilie a. c., nu e încă risipit de pe mormântul lui Andrei Murășianu, care va pluti și peste lăcașul de odihnă nemuritoare a lui Dr. Aurel Murășianu.

Grupul de eleve excursioniste, împreună cu subsemnata, trimet un adânc și trist suspin pentru pierderea aceluia care a fost pentru întreaga românie în veci marele Aurel Murășianu, purtătorul de mai bine de 3 decenii de ani a condeiului de slove nobile a scumpei noastre limbi românești.

Direcțiunea »Institutului modern«, Caracal.

Doamna Sabina Negreanu.

De-asemenea zilele acestea, Domnul Ioan Kallinderu, administratorul domeniilor Coroanei, a trimis d-nei Murășianu, următoarea telegramă, cu ocazia morții lui A. Murășianu: »Adânc mâhnit de marea durere, de care ați fost lovită, mă grăbesc a vă transmite sentimentele mele de vie condoleanță, împreună cu urarea ce fac, ca să găsiți cât de puțină mângâiere în regretele unanime ale tuturor românilor, cari au prețuit în răposatul pe fruntașul ziarist și luptător pentru tot ce e bine, drept și frumos».

— **Capelanul Tomanek.** Cetitorilor noștri li este cunoscută sentința de expulzare prin care capelanul slovac Tomanek este oprit timp de 5 ani de-a mai intra în orașul Rosenberg și pe teritoriul diecezei de Zips. Zilele trecute în Nădlac mi s'a dat ocaziunea să cunosc pe acest luptător însuflețit și să vorbesc cu el. Mi-a vorbit despre stările triste din părțile locuite de slovaci și despre persecuțiunile și șicanele pe cari le îndură sârmanii slovaci din partea autorităților ungurești. «Inima mea sângerează de durere când văd suferințele poporului meu care are păcatul, că voiește să trăiască ca slovac. Cunosc și suferințele d-voastre cari încă sunt destul de mari și amare». Mi-a spus apoi, că va continua să cerceteze pe toți frații săi de suferințe, pen-

mului. Slovaci din Nădlac au avut zile de sărbătoare cât a petrecut d. Tomanek între ei și fiecare vorbea cu mândrie că a putut găzdui pe acest tînăr luptător. Am rămas adânc impresionat de cele ce am văzut și auzit cu această ocaziune și m-am gândit la unii dintre preoții noștri cari nu se rușinează a unelti contra neamului. — Redres.

— **Intrunire naționalistă la Brăila.** Duminică viitoare 21 c. v. se va ține o întrunire naționalistă la Brăila, la care va vorbi și d. N. Iorga.

— **O ligă studențească româno-bulgară.** Studențimea din București a trimis doi delegați la Sofia spre a pregăti o vizită a studenților români din București. Delegații dd. Anghel și Arginteanu au fost primiți cu multă însuflețire de către colegii lor bulgari la Sofia. La întrunirea convocată în adins cu prilejul sosirii delegaților bulgari, s'a hotărât să se elaboreze un program pentru primirea studenților și profesorilor români ce vor vizita Sofia. Totodată s'a discutat și posibilitatea înființarea unei ligi studențești româno-bulgare. Această idee este primită cu multă însuflețire între studenții bulgari. Liga va avea de scop să propage apropierea între popoarele balcanice, în special între români, sârbi și bulgari.

— **Un nou roman al dlui Sadoveanu.** »Minerva« scrie că d. Mihai Sadoveanu marele nostru nuvelist și romancier a terminat un nou roman intitulat »Apa morților«.

† **Bartolomei Baiulescu.** Elena Baiulescu, n. Gheorghiu, soție, Ioan Baiulescu, inginer inspector general, Dr. Gheorghe Baiulescu, medic. Romul Baiulescu, inginer șef, fii; Maria Baiulescu, fiică; Maria Dr. Baiulescu, n. Diamandi Manole, noră; Maria, Emil și Aurel Baiulescu, nepoți; văduva Ana Jaja soră, precum și familiile Meșianu, Diamandi Manole, Jaja și Gheorghiu, au durerea a aduce la cunoștință, că iubitul lor **Bartolomei Baiulescu** protopop, paroh gr. or. la Biserica Sf. Adormiri din Brașov-Cetate, asesor consistorial, profesor în retragere, întemeietorul și președintele de onoare al Asociațiunii pentru sprijinirea meseriașilor români din Brașov, fost membru al Delegațiunilor și al Eforiei școlare din Brașov ș. a. a încetat din viață Duminică, în 14/27 Iunie a. c. la ora 6.30 a. m., împlinind vârsta de 78 ani. În mormântarea iubitului răposat s'a făcut Marți în 16/29 Iunie a. c. la ora 3 p. m. d. la Biserica Sf. Adormiri, târgul grâului Nr. 5, în cimitierul Capelei române din Groaver. Brașov, 14/27 Iunie 1909.

x **In fabricile de țigle a lui Bohn** se pregătesc anual peste 5 milioane de bucăți din renumitele și mult căutatele țigle roșii naturale a lui Bohn.

Concert, petreceri.

Serată teatrală împreună cu dans va aranja tinerimea din Baia-de-Criș și jur cu concursul »Societății de diletanți din Brad«, Luni în 29 Iunie a. c. (12 Iulie st. n.) în sala »Hotelului comunal« din loc. Inceputul la 8 ore seara. Venitul curat e destinat »Fondului gimnazial« din Brad. Damele sunt rugate să se prezinte în costum românesc. Programul: 1. »O noapte furtunoasă«, comedie într'un act de T. L. Caragiale, predată de diletanții din Brad. 2. »Herșcu Bocegiul«, monolog comic de V. Alexandri.

Mulțămită publică.

Subscrisul prin aceasta îmi exprim cea mai sinceră mulțămită tuturor aceluia, cari au binevoit a lua parte la înmormântarea fericitei în Domnul, iubitei mele soții Aurelia, precum și tuturor aceluia, cari au binevoit în scris a mă mângâia cu prilejul acestui trist incident.

Maria-Radna, la 27 Iunie 1909.

Traian Givulescu,
învățător.

Economie.

Mișcarea cooperativă la sate în România a luat în ultimul timp un avânt foarte mare. Actualmente se află aproximativ în toată țara 2700 bănci populare, 320 obștii pentru arendare de moșii, 170 cooperative de producție și consum, 150 societăți de cumpărare și 150 diferite alte cooperative. Precum se vede avem până acum în total aproape 3.500 asemenea instituțiuni, datorite inițiativei țărănești și sprijinului Casei centrale a băncilor populare.

Tîrgul de bucate din Arad.

28 Iunie 1909.

S'au vândut azi:

grâu 400 mm.	15-80—
cucuruz 400 mm.	7-40—
secară	10—
ovăs	8-40—
orz	8-20—

Prețurile sunt socotite în coroane și după 50 kilog.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta

Budapesta, 28 Iunie 1909.

INCHEIEREA la 1 ORĂ și jumătate:

Grii pe Iunie 1909	27.74—27.76
Secară pe Oct.	20.40—20.42
Cucuruz pe Iulie	15.60—15.62
Cucuruz nou Mai	14.48—14.50
Ovăs pe Oct.	16.04—16.06
Rapiță pe Aug.	29.——29.20

Prețul cerealelor după 100 kilog. a fost următorul:

Grii noi

De Tisa — — — — —	31 K.	65—34 K.	20 fil
Din comitatul Albei — — —	31 »	20—34 »	— »
De Pesta — — — — —	32 »	—34 »	45 »
Bănățanesc — — — — —	31 »	75—34 »	55 »
Ardeleanesc — — — — —	32 »	60—32 »	80 »
De Bacica — — — — —	32 »	30—33 »	70 »
Secară de calitate I. — — —	20 »	45—20 »	75 »
Secară de calitate mijlocie	20 »	15—20 »	35 »
Orzul de nutreț, calitate I.	17 »	70—18 »	60 »
Orzul de calitate a II. — — —	17 »	—17 »	10 »
Ovăs de calitate I. — — — —	19 »	75—20 »	05 »
Ovăs de calitate a II. — — —	17 »	30—20 »	10 »
Cucuruz — — — — —	15 »	90—16 »	10 »
Tărițe — — — — —	12 »	80—13 »	10 »

BIBLIOGRAFII.

Au sosit și se află de vânzare la librăria »Tribuna« următoarele cărți:

No. 30 »Căsătoria față de știință, igienă socială« de Dr. A. Iliescu Lespezi.

Nr. 407. Atacul morii și Inecul, trad., de H. C. Lecca 30 fil. plus 5 fil.

No. 25 Catechismul Bisericii Buddhiste de Miază-zi trad. de Gr. Goilav.

Nr. 406. A. I. Odobescu, Mihnea-Vodă cel rău și doamna Chiajna 30 fil. plus 5 fil.

Poșta administrației.

V. M. Per. Adresa cerulă e: Emeric Andreescu inv. pens. Timișoara, Muzsly u. 23.

Redactor responsabil Constantin Savu. »Tribuna« institut tipografic, Nichin și cons

„Wällischhof“

sanatoriu

aranjat după sistemul dr. Lahman cu toate întocmirile moderne ale terapiei fizicale și dietitice, 1 oră și jum. depărtare dela Viena în regiune romanvică și sănătoasă.

Posta și Telegraf: Maria Enzensdorf (bei Wien).

Cu deslușiri și prospecte stă la dispoziție direcțiunea și medicul șef al stabilimentului

Dr. Marius Sturza.